

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.Є. ЖУКОВСЬКОГО
«ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ГУМАНІТАРНИЙ ЧАСОПИС

*Вища атестаційна комісія України
визнала журнал "Гуманітарний часопис"
фаховим виданням з філософських наук
(Постанова Президії ВАК України
від 8.062005 № 2-05/5)*

Л

-

2005, № 3

Гуманітарний часопис - збірник наукових праць.

Засновник - Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Сфера розповсюдження - загальнодержавна.

Вид видання за цільовим призначенням - наукове.

Виходить чотири рази на рік.

Заснований в січні 2004 року.

Свідоцтво про державну реєстрацію - серія КВ №8338 від 22.01.2004 р.

Редакційна колегія:

Байрачний К.О., доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного аерокосмічного університету.

Будко В.В., доктор філософських наук, професор, завідуючий кафедрою філософії Української інженерно-педагогічної академії.

Карпов Я.С., доктор технічних наук, професор, перший проректор Національного аерокосмічного Університету.

Копилов В.О., кандидат філософських наук, професор ХАІ, завідуючий кафедрою політології та історії, декан гуманітарного факультету Національного аерокосмічного університету - головний редактор.

Корабльова Н.С., доктор філософських наук, професор кафедри теоретичної та практичної філософії Харківського національного університету.

Кочарян О.С., доктор психологічних наук, професор, завідуючий кафедрою психології Національного аерокосмічного університету.

Кривцов В.О., доктор технічних наук, професор, ректор Національного аерокосмічного університету - голова редакційної колегії.

Проценко О.П., доктор філософських наук, доцент кафедри філософії Національного аерокосмічного університету - заступник головного редактора.

Садіков Г.М., доктор біологічних наук, професор кафедри психології Національного аерокосмічного університету.

Стародубцева Л.В., доктор філософських наук, професор кафедри культурології Харківської державної академії культури.

Степаненко І.В., доктор філософських наук, професор кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету.

Степіко М.Т., доктор філософських наук, професор Національного інституту стратегічних досліджень.

Рекомендовано до видання Вченою радою Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» (Протокол № 2, від 26.10.2005).

ББК 87.3 І8ВК 966662-102-9

Ф48

Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. - Харків: ХАІ. 2005. - ЖЗ. - 121 с.

Гуманітарний часопис містить наукові праці, які відображають широке коло філософських проблем історії та сучасності у галузі гносеології та феноменології, соціальної філософії, антропології та філософії культури.

Видання розраховане на наукових співробітників, викладачів філософії та інших гуманітарних дисциплін і всіх, хто цікавиться філософською проблематикою.

© Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2005

ЗМІСТ

<i>Карпенко І.В.</i> ИНТЕНЦИОНАЛЬНОСТЬ СОЗНАНИЯ И ЖАНРОВОЕ МНОГООБРАЗИЕ ФИЛОСОФСТВОВАНИЯ.....	5
<i>Більнук Н.Л.</i> ВИРШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИВ „ФІЛОСОФІЇ СЕРЦЯ” _____	11
<i>Даніліян Ш.</i> ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ПРОБЛЕМА КЛАСИЧНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ.....	16
<i>Копилов В.О.</i> ТЕОРІЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ БЮРОКРАТІЇ МАКСА ВЕБЕРА: СОЦІАЛЬНО- ФІЛОСОФСЬКА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ВЛАДИ ЗНАННЯ.....	21
<i>Башенко І.В.</i> "ФІЛОСОФІЯ ТРАГЕДІЇ" Л. ШЕСТОВА: ІДЕЙНІ ВИТОКИ І ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	32
<i>Сеяєвко В.Б.</i> ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ КАРОЛЯ ВОЙТИЛИ (ІОАННА ПАВЛА ІІ)	37
<i>Свящук А.Л.</i> ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТЕ САМОРЕФЛЕКСИЇ СОЦІАЛЬНОГО СУКЪБЕКТА	45
<i>Чуйкова Е.В.</i> ОНТОЛОГИЧЕСКАЯ САМОСТЬ В АРХАИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ, ____	57
<i>Степаненко М.Д.</i> СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПОЛЯ ЇЇ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ..... *	63
<i>Кузнецьов А.Ю.</i> ПОНЯТИЕ «ИНФОРМАЦИЯ» КАК ПАРАДИГМООБРАЗУЮЩИЙ КОНЦЕПТ.....	68
<i>Даніліян В.О.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБИСТОСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	74
<i>Карпенко К.І.</i> ПАРТНЕРСЬКА ЕТИКА ТА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА _____	79
<i>Черниченко В.А.</i> ИДЕОЛОГИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ДИСКУРСА И СОЦИАЛЬНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ.....	86

РаздинаКВ.

**МЕСТО ИДЕОЛОГИИ КАК СПЕЦИФИЧЕСКОГО СПОСОБА ОСВОЕНИЯ
РЕАЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ..... 92**

ПивневаЛМ

О НЕКОТОРЫХ ТРАКТОВКАХ ПОНЯТИЙ «ПОЛИТИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА»97

Поліщук О.П.

**ДИЗАЙН МИСЛЕННЯ: ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНИЙ ЕЛЕМЕНТ У ТВОРЧОСТІ І
КУЛЬТУРІ.....103**

Шашиок М.О.

**ТВОРЧІСТЬ ГНАТА ХОТКЕВИЧА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ (КІН. ХІХ - ПОЧ. ХХ СТ) :..... 109**

Ястремская Т.А.

**ПРИНЦИП ВИЗУАЛИЗАЦИИ В ОВЛАДЕНИИ УЧАЩИМИСЯ
КОММУНИКАТИВНЫМИ НАВЫКАМИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ
" ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ115**

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....120

ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ: ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНИЙ ЕЛЕМЕНТ У ТВОРЧОСТІ І КУЛЬТУРИ

„Хочуть бачити в мистецтві свого роду розумовий Китай, різко відділений чіткими межами від усього, що не мистецтво у точному смислі слова А взагалі-то ці пограничні лінії існують більше уявно ніж дійсно, взагалі на них не вкажеш пальцем, як на карті границі держави. Мистецтво, у міру наближення до тієї чи іншої своєї межі, поступово втрачає щось від своєї сутності і приймає в себе від сутності того, з чим межує, так що замість відмежовуючої лінії виникає область, що примирює обидві сторони ”.

В. Бєлінський

Чому існує мистецтво? Які причини зумовлюють побутування даного соціокультурного явища? Що зацікавлює людину у художній творчості чи спогляданні творів мистецтва? Чому наприкінці ХХ століття набувають соціальної значущості й інші практики, елементом котрих виступає художньо-естетичний компонент, - дизайн, естетика спорту, естетика побуту, естетика виробництва? Дані питання є актуальними не лише для сучасної естетики, а й багатьох інших наук, передусім, культурології, мистецтвознавства, психології художньої творчості, літературознавства, філософії.

Мистецтво - давній соціокультурний феномен. Він сягає у глибину тисячоліть, як і магія, мораль, релігія. Найдавніший з відомих нині творів мистецтва - пластинка вохри з орнаментом, був зроблений людиною, що мешкала на півдні Африки 60 тисяч років тому. У доісторичні часи людиною створювались різноманітні за практичною спрямованістю та художньо-естетичною виразністю артефакти: прикраси і музичні інструменти (наприклад, знамениті Мізинські браслети), печерні малюнки (як-то бізони й бики Альтаміри), наскальні гравірування (хоча б лише „танцюючі чоловічки" з „Великого каменю" у долині Камоніка), предмети побуту (кераміка Дземон або Трипілля), знаряддя праці (наприклад, мідна сокира з Хайдушомшону). Об'єктом декорування виступав навіть такий особливий предмет, як людська шкіра. Татування і скарифікація поширені і нині у всіх народів, що знаходяться на примітивному рівні розвитку. Особливо відзначається у техніці татування австралійські аборигени і полінезійці, у яких тату покриває усе тіло, а у мешканців Маркізьких островів навіть язик. Наскільки давньою є така традиція, засвідчують численні знахідки знарядь для розтирання фарб, вохри й інших фарбників у похованнях давньоаявної культури. У давності та стійкості подібної практики переконують муміфіковані тіла, що дійшли до нас: майже на всіх є татування. Найяскравішим прикладом є тату на тілі небіжчика з Другого Пазирикського кургану. На руках, ногах, грудях і спині померлого нараховано 12 зооморфних зображень! І в періоди більш пізньої історії людства мистецтво (особливо, прикладне і декоративно-прикладне) виступало вагомим елементом людської культури.

„Якщо хтось запалює зірки, значить, це комусь потрібно". Перефразуючи цей відомий афоризм, можна стверджувати: якщо мистецтво так давно існує, якщо здавна є важливим елементом культури, значить, воно людині потрібне. І можна по-різному окреслити причини його появи, пов'язати витоки й існування з культово-магічною практикою (А. Брейль), „надлишковою енергією" людського організму (Г. Спенсер), любов'ю до прикрашання (Е. Гроссе, К. Бюхер), способом чи засобом пізнання виховання формування

почуттєвої природи людини (Г. Плеханов), сублімацією як соціально прийнятним способом переорієнтації статевого потягу (З. Фрейд), ігровим моментом у культурі (Й. Хейзінга). Кожна з цих позицій виокремлює певний елемент людської буттєвості. Тому можна розглядати феномен мистецтва як явище, пов'язане зі своєрідністю людського буття у світі, людського ставлення до дійсності, у якому превалує ціннісно-діяльнісна орієнтація у відношенні до предметного (природного і штучного) середовища. А саме з проектуванням, формотворенням як сутнісним ядром людського існування. Адже якими б не були внутрішні причини й умови виникнення та функціонування мистецтва, зовнішнім виявом його реалізації завжди виступає особливе формопородження, не властиве нікому, окрім людини, яке якнайяскравіше окреслює її самотність. Завданням нашого дослідження є аналіз художньо-проектного компонента людської діяльності як основи не лише художньої практики, а й художнього мислення людини. Ця проблема не достатньо опрацьована загалом не лише у вітчизняній естетиці, а й філософії і культурології. Однак розуміння природи і змісту даного явища дає змогу краще осмислити глибинні підвалини людського буття як не тільки предметно-перетворюючого, а скоріше предметно-породжуючого існування, та виявити виміри духовності як родової людської сутності.

Для нас методологічною основою дослідження виступають філософські праці так званої київської світоглядно-антропологічної школи, присвячені аналізу людської діяльності у її антропологічній цінності. Передусім слід зазначити праці В. Шинкарука „Теорія пізнання, логіка і діалектика І. Канта“, „Методологічні засади філософських учень про людину“. Вивчаючи єдність сутнісних елементів людини - розум, почуття, волю, він акцентує увагу на символічних формах людського світосприймання.

Аналізові естетичні освоєння людиною дійсності, як особливої її діяльності, присвячені праці В. Іванова „Практика і естетична свідомість. Методологічні питання походження естетичної свідомості“ та „Людська діяльність - пізнання - мистецтво“. У більш пізніх працях ним зосереджено увагу на виявленні сутності людського існування як культуропороджуючої діяльності. Людську сутність можна пов'язувати, - стверджував вчений, - з релігійністю, мораллю, політикою чи правом, мовою абощо, а все це не дає відповіді на питання: що саме робить людину неповторною істотою? її унікальність ґрунтується на здатності до освоєння світу і самореалізації у даному процесі.

Викликає інтерес і думка О. Яценка про різноманітність способів людського самоствердження і самоусвідомлення та значення цілепокладання як найважливішого вияву людського способу буття.

Зацікавлює, крім того, й праця С. Кримського „Запити філософських смислів“, де прослідковується вельми слушна, з нашої точки зору, ідея, що світ для людини проявляється у предметності і людська життєдіяльність має підґрунтям предметність. Але сама предметність світу для людини проявляється через її здатність поділяти буття за тріадою: річ - властивість - відношення.

Серед естетичних праць нашу увагу привернув трактат англійського художника, графіка, теоретика мистецтва XVIII ст. В. Хогарта „Аналіз краси“. Намагаючись відкрити універсальні закономірності естетичного сприйняття людиною життя і закони композиції у мистецтві, Хогарт висловив деякі припущення, які не втратили своєї значущості і нині. Зокрема, у V главі трактату „Про складність“ зазначається: „Живий розум завжди має схильність бути в діяльності. Пошуки - справа всього нашого життя; навіть незалежно від їх мети вони приносять нам задоволення. Кожна виникаюча трудність, яка на деякий час уповільнює і перериває наші пошуки, дає своєрідний поштовх розуму, підвищує задоволення і перетворює те, що інакше здавалося б важкою працею, що вимагає зусиль

- в забаву і розвагу" [5, с. 130]. Ця думка, з нашої точки зору, чітко окреслює оригінальне розуміння проблеми творчості людини, її природи і потенціалу в особистішому і культурологічному аспектах. Творчій людині властиво розважатися через вирішення важких завдань, це приємна праця для її розуму. Її розважають і складний сюжет п'єси, і складна форма алей, звивистих річок абощо. Задоволення, що виникає при цьому, спонукає людину наділяти такий предмет поняттям краси.

У II главі „Про різноманітність" зустрічається ще одна цікава думка. Хогарт вважає, що людину загалом гнітить одноманітність, але надмірна різноманітність: пригнічує також. Вона прагне *організованої багатоманітності*. (Виділено нами - автор). „Форма і забарвлення рослин, квітів, листків, забарвлення крилець метеликів, мушлей тощо здаються створеними виключно для того, щоб радувати око своїм різноманіттям". Але через пересичення, воно знаходить задоволення, „заспокоєння у певній частці одноманітності..." Для людини цінною є саме організована багатоманітність тому, що „багатоманітність хаотична, що не має замислу представляє з себе плутанину і потворність" [5, с. 125]. Дана думка Хогарта порушує питання значення саме проектного елемента у людській творчості загалом і художній зокрема. На жаль, припущення даного англійського митця, теоретика мистецтва, оригінального мислителя не достатньо привертають увагу вітчизняних естетиків, культурологів, філософів.

Також при дослідженні питання потенціалу художньо-проектного елемента у творчості і мисленні людини будемо спиратися на деякі положення, напрацьовані сучасною вітчизняною естетичною думкою, та ідеї, що опрацьовуються теоретиками дизайну. Так, А. Канарський, досліджуючи становлення, розвиток естетичного елемента в людському бутті у праці "Діалектика естетичного процесу" витоки естетичного ставлення людини до дійсності пов'язує передусім з зацікавленістю, небайдужістю до світу. На його думку, у будь-якому напрямі діяльності людини в її стані завжди утримується якась позитивність інтересу, яка не допускає прояву в ній байдужого як такого..." Адже, саме чуттєвість виступає вагомим чинником людського буття. "Байдуже є абсолютною формою виразу нечуттєвості...", - стверджував учений [3, с. 111-112]. Поява "нечуттєвості" засвідчує своєрідне "суспільне небуття".

При аналізі природи самотності людини, особливостей людського буття О. Хмельовський припускає, що культура як спосіб власне людського життя є формотворчим процесом. На основі саме запитів людської чуттєвості і певного культурного змісту реалізується конкретна діяльність людини, що перетворює предметне середовище. Тому ним вживається термін "дизайн-діяльність" для характеристики людського ставлення до дійсності. Дизайн-діяльність ним потрактовується як "культуротворчий процес цілеспрямованого формотворення умов життя на основі взаємодії слова, Середовища, Дій людей з метою забезпечення потреб екосистеми і споживання" [4, с. 78]. Такий підхід до проблеми витоків естетичного ставлення людини до світу та засад самотності її буття викликає інтерес.

Однак при аналізі причини своєрідності людського існування виникає і низка запитань, які потребують опрацювання. Насамперед, феномен чуттєвості не можна пов'язувати виключно з людиною. Усім вищим приматам властива підвищена емоційна неврівноваженість і сенсорна відкритість. Емоційна лабільність, підвищена допитливість є своєрідною вадою і водночас перевагою приматів. Вадою, адже стимулює агресивність, особливо внутрішньовидову. І перевагою, оскільки допомагає швидкій адаптації, передусім у ситуаціях невизначеності. Наскільки складною є поведінка і ... внутрішній світ, наприклад шимпанзе, засвідчують польові дослідження етологів, зокрема Дж. Гудолл

[2]. Тому чуттєвість людини, звичайно, впливає на її спосіб життєдіяльності і ставлення до дійсності, мислення, творчість. Але вважати її детермінантою суто людської буттєвості навряд чи доречно. Це чинник, нехай і вагомий, в системі детермінації людської самотності у культуротворчому сенсі, проте навряд чи єдиний.

У зв'язку з цим ми вважаємо доречним розгляд такого питання. Чи змінює ще хтось доцільно на планеті Земля середовище існування, окрім полю 8арієш на засадах проектування. Ні, тварини прилаштовуються до середовища, а не прилаштовують його "для себе"*. Матеріальна культура палеоліту засвідчує: проектування є сутнісною ознакою людського буття з дуже давніх часів. Так, мешканці Мізинської стоянки вже 20 тис. років тому створювали наземні помешкання ярангоподібної форми, в конструкції яких використовувались великі кістки мамонта. Це житло, одне з найдавніших відомих сучасній науці, штучно створене людиною.

Мешканці Чатал-Хююк створили одне з найбільш ранніх постійних поселень світу 9 тис. років тому. їх будинки з цегли-сирцю мали прямокутну форму і прикрашались стінними фресками. Це протомісто було достатньо цікавим ще в одному аспекті. Будинки розміщені не хаотично, а повністю суміщались один з одним, доступ з них був можливим лише зі сторони дахів, по яким здійснювався весь рух у поселенні.

Слід враховувати, що в даному випадку мова іде про предмети, що не мають природних аналогів. А, отже, такі артефакти засвідчують не лише те, що це наслідок людської творчості. Вони фіксують також ідеальне начало - задум, план, що виник завдяки думці людини. Вся матеріальна культура може розглядатися наслідком людської проектної діяльності. І з часів, мабуть, неоліту проектування спрямоване вже не тільки на виробництво окремих предметів, а й створення середовища життя (якщо спиратися при аналізі на дані сучасної археології). Тому можна стверджувати, що самотність людини і людського буття вкорінена також у своєрідності її мислення. Адже діяльність на засадах проектування базується на особливому субстраті - людському мисленні. І матеріальна, і духовна культура - його результативний момент.

У зв'язку з цим доречно пригадати думку І. Канта про сутність людини - її душу. Всі здібності останньої зводяться, на його думку, власне до трьох складових: пізнання, почуття задоволення і незадоволення, бажання. Вони достатньо автономні. Тому останні з них не вичерпуються пізнавальною здібністю. Пізнання буває апіорним та емпіричним. Апіорні форми знання притаманні кожній людині. Зокрема, форми споглядання -простір та час, мають апіорний характер, ними впорядковуються почуття. Це породжує явище як предмет пізнання. Мислення також має апіорні форми. Вони зумовлюють ставлення суб'єкта до об'єкта. Тому прекрасне - це не лише ознака чи якість предмета, а й суб'єктно-об'єктне відношення, опосередковане апіорними формами мислення.

Думки Канта про сутність, ознаки людини та особливості людського мислення порушують, на нашу думку, питання: чи можна вважати проективність людською формою мислення і діяльності, чи вона є конкретно-історичним продуктом розвитку людства. Дане питання надзвичайно важке для вирішення. Опертя на власне філософську думку

----- _
Під проектуванням (від лат. ргсуесЕш - кинутий вперед) у даному випадку розуміється створення проекту як плану, задуму у діяльності.

Винятком, мабуть, може вважатися спосіб існування деяких комах - бджіл, термітів, мурашок. Так, колонія термітів існує у штучно створеному середовищі у межах термітника. Однак вважається, що формоутворення та функціонування подібного складного об'єкта ґрунтується на інстинктивній базі, а не цілепокладанні в діяльності.. 106

для його осмислення не достатньо. Більш плідним є використання, як ми вважаємо, наукових даних, що висвітлюють антропосоціогенез. Проективність - це постійний елемент людської діяльності, як засвідчують артефакти. Звідси можна припустити, що проективність - це константа людського мислення, яка визначає його своєрідність. Іншими словами, проективність можна вважати родовою інтенцією мислення людини.

Але проективність включає в себе два елементи - проектування і проекцію**. Враховуючи це, розглянемо ще одне питання - естетичне начало у контексті проективності мислення. А точніше, художньо-проектний елемент людського мислення людини. Згадаємо думку Хогарта: людина прагне організованої різноманітності. Її можна окреслити й дещо по-іншому. Наважимось припустити таке. Людині на рівні родової сутності властиво проектувати середовище існування та його окремі елементи. Реалізується це або на засадах гармонії, або дисгармонії, в залежності від того, яка вона внутрішньо. Зовнішнє виступає проекцією внутрішнього. Якщо в особистості розвинуте естетичне начало, вона буде прагнути створювати щось на засадах гармонії (інтер'єр власної оселі чи одяг, знаряддя праці або культову споруду).

Тобто їй властивий художньо-проектний момент у мисленні і діяльності і якщо соціум підтримує таку особистість, виникає ефект „естетизованої“ національної культури. Згадаймо хоча б Китай, Корею, Японію, Індію. Парадоксально, але це країни з давньою тривкою культурною традицією. Не втрачали самотності через ефект „естетизованості“? Не виключно. Це групи, що прагнуть на засадах гармонії організовувати і предметне оточення, і середовище буття, ... і навіть, внутрішній світ людини. А європейська культура з часів англійської промислової революції поступово елімінувала естетичний чинник мислення з багатьох видів діяльності. Інженерія, конструювання, технологія та мистецтво - „паралельно існуючі світи“. Причому цінними мистецтвами визначається живопис, скульптура, музика тощо, а не декоративно-прикладне. Мистецтво - це розвага, а не спосіб буття в гармонії. Але ..., „природа не терпить пустоти“. Може, придушення в європейцеві індустріального суспільства його родової сутності, а саме: естетичного начала його буттєвості, і є вагомою причиною соціальних негараздів ХХ століття - дві світові війни, тоталітаризм, економічна криза тощо? Культ гаїю, примат техніки, сцієнтизм не наснажують і не розвивають людську чуттєвість на засадах гармонії. І, мабуть, не випадково дизайн як вид естетичної діяльності людини виник саме у Європі у ХХ столітті і набуває обрисів вагомого культуротворчого чинника.

Іще одне запитання виникає при розгляді проблеми потенціалу специфіки художньо-проектного елемента мислення. Чи можна вважати дизайн-мислення різновидом художнього мислення, у якому превалює саме проектне начало, спрямоване на форму утворення на засадах гармонії предметного оточення і середовища буття людини? З нашої точки зору, так. Поняття „дизайн-мислення“ вдало фіксує, на нашу думку, специфіку художньо-проектного компонента мислення. Адже в англійській мові дезін потрактовується як задум, мета, намір, *творчий задум*, план, *проект*, креслення, ескіз, конструкція, *малюнок*, візерунок, *композиція*, *мистецтво композиції*, *твір мистецтва*, задумувати, планувати, підготовлювати, складати схему, планувати, *проектувати*, конструювати, креслити, *створювати малюнок*, виконувати [1, с. 205; с. 426-427] (Звернемо увагу на виділені нами семи).

*** Під проекцією (від лат. *proeicere* - кидання уперед) розуміється процес та результат досягнення і породження значень, що полягає у перенесенні суб'єктом власних станів або якостей на зовнішні предмети і явища як об'єкти,

У художньому мислені людини в результативному аспекті можна виокремити такі моменти: наявність образотворчого мистецтва, по-перше, існування прикладного і декоративно-прикладного мистецтва, по-друге. А також побутування у ХХ столітті практик, в яких є значимим естетичне начало, наприклад, дизайну. Мистецькі інновації й артефакти створюються з різною метою, мають й мали різні сфери побутування, ступінь поширення. І їх образна структура також не однакова. Композиційний, виражальний і зображальний аспекти твору мистецтва мають різне значення у різних мистецтвах.

Техніко-композиційний момент властивий пластичному мистецтву і дизайну. Він полягає в організації речовинного матеріалу у просторі, формуванні його тектоніки, архітектоніки та конструкції, створенні рукотворного об'єкта як системи на засадах гармонії, де важливе значення має досконала, цілісна композиція.

У випадку превалювання саме такого елемента у мислительному акті у його результативному аспекті доцільно, на нашу думку, говорити про дизайн-мислення у його культуропороджуючому сенсі. Загалом, підсумовуючи сказане вище, можна коротко так окреслити авторську позицію. Естетичне начало є родовою сутністю людини. Внаслідок дії соціальних чинників воно або розвивається, або придушється, іноді, можливо, атрофується чи вироджується, набуваючи патологічного спрямування. Тому людині властиво прагнути „організованої різноманітності”, сформованої на засадах гармонії, якщо естетичний момент в її мисленні і діяльності не приглушено соціокультурними факторами або індивідуальними ціннісними орієнтаціями, установками, досвідом абощо. „Гуманізоване середовище” існування людини виникає передусім завдяки художньо-проективному компоненту людського мислення і діяльності. Саме він, приділяючи увагу структурі, композиції, системності, організовує світ людського буття як щось досконале, принаadne, приємне.

Література:

1. Большой англо-русский словарь / Под общ. руководством И.Г. Гальперина, З.М. Мезниковой. - Изд-е 4-е. Т.1.А-М. - М.: Русский язык, 1997.; Мюллер В.К. Англо-русский словарь. Изд-е 18-е. - М.: Русский дом, 1981.
2. Гудолл Дж. Шимпанзе в природе: поведение / Пер. с англ.. - М.: Мир, 1992. - 666 с.
3. Канарський А.С. Диалектика зстетического процесса. - К.: Высшая школа, 1978.
4. Хмельовський О.ї. Вступ у дизайн. Основи проектування систем життя: Програма експериментального навчального курсу; конспективне викладення основних тем. - Луцьк ВДУ, 2002.
5. Хогарт У. Анализ красоты/ Перевод с англ. П.В. Мелковой. - Л.: Искусство, 1997.

Наукове видання

Гуманітарний часопис.
Збірник наукових праць
2005 №3.

Відповідальний за випуск - О.П. Проценко
Технічний редактор і виконавець оригінал-макету -
Т.В. Фомицька-Якубенко

Адреса редакції - 61070 Харків, вул. Чкалова, 17, ХАІ, гуманітарний факультет
Тел.: (057) 707 4777. Е-гпайІ: У.КоруІоу@кБаі.есІи.

*Рукописи не повертаються. За достовірність
інформації, що міститься в опублікованих матеріалах,
відповідальність несуть автори. Передрук
можливий у разі посилання на автора і видання.*

Св. план, 2005

Підписано до друку 21.11.2005 Формат видання - 60x84 1/8.

Папір друкарський. Уч. вид. 7,68 Тираж 100. Зам. 171

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

КопироваЛЬный центр «Моторный», СПДФЛ Ниценко А. А.
61070, Харьков-70, ул. Чкалова, 17 моторный корпус, к. 152 т. 707-44-76
е-гаіі: іпГо@сорусепп"е.кпагкоу.иа